

تاریخچه آموزش کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی در دانشگاه‌های غرب^۱

نوشته مایکل لورن زن^۲
ترجمه شهناز خدیوی^۳

چکیده

آموزش کاربران در دانشگاه موضوعی قدیمی است و ریشه‌های آن را می‌توان در قرن هفدهم در آلمان جست‌وجو کرد. کتابداران دانشگاهی در آمریکا تدریس در کلاس درس و نوشتن در این زمینه را از قرن نوزدهم شروع کردند. در اوایل قرن بیستم نیز آموزش کاربران در دانشگاه ادامه داشت، ولی در کتابخانه‌های دانشگاهی رسمیت نیافت و در دهه ۱۹۴۰ بیشتر اهمیت خود را در جامعه دانشگاهی از دست داد. در دهه ۱۹۶۰ آموزش کاربران در دانشگاه دوباره احیا و نقش آموزشی کتابداران دانشگاهی به رسمیت شناخته شد. امروزه، کتابداران دانشگاهی مجبور شده‌اند با فناوری جدید اطلاع‌رسانی در آموزش مهارت‌های کتابداری کنار بیایند. برگه‌دان الکترونیک، منابع مرجع الکترونیک، شبکه جهانی، و دروس الکترونیک، شیوه‌های تدریس کتابداران را تغییر داده است. پذیرفتن کتابداران دانشگاهی به عنوان مدرس، اغلب مورد مخالفت قرار گرفته است. این مخالفت‌ها در اوایل قرن بیستم بروز کرد و طی چند دهه گذشته به دفعات و به علل مختلف تکرار شده است.

کلیدواژه‌ها

آموزش کاربران کتابخانه، مهارت کتابخانه‌ای، تحقیق کتابخانه‌ای، کتابخانه دانشگاهی

مقدمه

استفاده از منابع موجود آموزش لازم را به آنها می‌دادند. در طول تاریخ، کتابداران از گروه‌های دیگر مانند روحانیان و محققان رشته‌های مختلف بوده‌اند که در عین حال وظیفه نگاهداری مجموعه کتاب‌های مؤسسه

کتابداران همواره تاحدودی در کار آموزش دخالت داشته‌اند. به عنوان مثال، کتابداران کتابخانه بزرگ اسکندریه به آموزش افراد و محققان بازدیدکننده می‌پرداختند و برای

1. "A brief history of library instruction in the United States of America". *Illinois Libraries*, 2001. [on-line]. Available: <http://www.michaellorenzen.com>

2. Michael Lorenzen shahnaz_khadivi@yahoo.com

3. عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه اصفهان

خود را نیز بر عهده داشتند. به همین علت می‌توان گفت چنین افرادی مفاهیم کتابداری را در گفتار حرفه‌ای خود وارد کرده‌اند. متأسفانه هیچ سابقه مکتوبی از نحوه انجام این آموزش‌ها برجای نمانده است.

در برخی متون کتابداری آلمانی نمونه‌هایی از آموزش کاربران از قرون ۱۷ تا ۱۹ ثبت شده است. اورت^۴ (۱۹۸۹) خلاصه‌ای از این متون را نشان داده و محل و چگونگی اجرای آن را نیز مشخص کرده است. متأسفانه این مقاله که در آلمان شرقی نوشته شده دارای مثال‌هایی است که تأثیر این آموزش‌ها را در وقوع انقلاب کمونیستی بر علیه سرمایه‌داری نشان می‌دهد و این امر پی‌بردن به محتوای واقعی برنامه‌های آموزشی و نحوه اجرای آن را دشوار می‌سازد. با وجود این، روشن است که آموزش کاربران در دانشگاه‌های آلمان قبل از آمریکا شروع شده بود. از آنجا که آموزش عالی آمریکا براساس آموزش عالی آلمان طراحی شده است، احتمال دارد آموزش کاربران کتابخانه‌ها^۵ در آمریکا تحت تأثیر نظام آموزش کاربران در آلمان باشد.

در آمریکا

ملویل دیویی^۶، که بنیان‌گذار حرفه کتابداری جدید در آمریکاست، کتابدار را به عنوان مربی معرفی کرده است. وی در ۱۸۷۶ چنین نوشت: «اکنون کتابخانه، یک مدرسه و کتابدار، معلم است» (۲۹: ۵). در همین زمان بود که کتابخانه‌ها بخش مهمی

از محیط‌های دانشگاهی به حساب می‌آمدند. کتابخانه‌های دانشگاهی قبل از قرن نوزدهم کوچک بودند، اما شروع آموزش‌های تکمیلی موجب پیدایش کتابخانه‌های بسیار بزرگ‌تر شد و این امر به نوبه خود نیاز به آموزش افراد برای استفاده از آنها را، که مجموعه‌های مفصل‌تری داشتند، ایجاب کرد.

در اواخر قرن نوزدهم، وینسور^۷ کتابخانه را قلب دانشگاه معرفی کرد و آن را محل طبیعی آموزش دانست. وی به کتاب درسی اعتقادی نداشت و معتقد بود بهتر است دانشجویان از مجموعه‌های کتابخانه‌ای استفاده کنند. به اعتقاد وی کتابداران و استادان دانشگاه در آموزش دانشجویان نقش یکسانی دارند و باید در این امر با یکدیگر همکاری کنند. این دیدگاه به معنی استفاده بیشتر از محیط کتابخانه برای آموزش بود. وینسور رئیس کتابخانه هاروارد بود و با همکاری رئیس وقت دانشگاه هاروارد، یعنی چارلز الیوت^۸ مقاله‌ای نوشت و در آن اهمیت کتابداری و کتابخانه را نشان داد (۱۰۰: ۷-۱۴).

در سال‌های آخر قرن نوزدهم کتابداران کار آموزش را شروع کردند. رایبسون^۹ (۱۹۸۰) سخنرانی‌های خود را در کلاس‌های درس دانشجویان سال اول و دوم آغاز کرد. وی درصدد بود که دانشجویان را به محققان واقعی تبدیل کند تا قادر باشند خود به تحقیق بپردازند و بدون کمک استاد و یا کتابدار کار کنند. وی معتقد بود که مهم‌ترین درسی که دانشجویان از تحصیلات عالی می‌آموزد همین

4. Ewert

5. Library instruction

6. Melvil Dewey

7. Winsor

8. Charles Eliot

9. Robinson

روحیه پژوهشگری است.

در کتاب هاردستی، اشمیت، و تاکر^{۱۰} خلاصه‌جالبی از پیشگامان آموزش کتابداری در دانشگاه‌ها ارائه شده است. در این کتاب که ۱۹۸۶ به چاپ رسید، آمده است: «کتابداران در مورد کتاب سخنرانی می‌کردند، نحوه کتابنامه‌نویسی را شرح می‌دادند و آموزش‌های لازم را ارائه می‌دادند. تجربه آنها به هیچ‌گونه ساختار مشخصی یا حتی شیوه پذیرفته‌شده‌ای برای آموزش مؤثر نینجامید ولی منجر به آغاز بحث در مورد ماهیت و هدف آموزش کاربران شد» (۴:۴۶). مثال‌های ذکر شده توسط وینسون، وودراف، رابینسون، و دیویس این امکان را فراهم آورد که نسل کتابداران دانشگاهی بعد از آنها، در قرن بیستم، بتوانند بر مبنای تجربه آنها کار خود را شروع کنند.

آموزش کاربران در اوایل قرن بیستم

از آنجا که بسیاری از افرادی که در قرن بیستم به آموزش کتابداری اشتغال داشتند همان‌هایی بودند که کار خود را در قرن نوزدهم شروع کرده بودند، نقاط اشتراک زیادی بین آموزش‌های این دو دوره وجود دارد. از میان این افراد می‌توان آزاریا روت^{۱۱} را نام برد که به قول رابین^{۱۲} (۱۹۷۷) از سال ۱۸۹۹ تا ۱۹۲۷ دروسی را در زمینه سازماندهی کتابخانه، منابع کتابنامه، و تاریخ کتاب تدریس کرد (۸۱: ۲۵۰-۲۶۱). ژوزف اشنایدر^{۱۳} نیز این فاصله را کمتر کرد و

بسیاری از کتابداران اواخر قرن نوزدهم خود استاد دانشگاه بودند و در رشته تخصصی خود تدریس می‌کردند. آموزش در کلاس امری تازه برای آنها محسوب نمی‌شد، ولی اختصاص یک درس یا یک کلاس به آموزش کتابداری امری جدید تلقی می‌شد. اولین درس کتابداری که واحد و نمره داشت توسط دیویس^{۱۴}، در ۱۸۸۶، در دانشگاه میشیگان آمریکا ارائه شد و در مورد کتابنامه‌نویسی بود. وی نگرانی اولیه خود را از این موضوع که دانشجویان آنچه را که باید در مورد کتابخانه بیاموزند، در کلاس نمی‌آموزند، ابراز می‌دارد و می‌گوید همین امر باعث شد وی برای جبران این کاستی درس جداگانه‌ای در مورد استفاده از کتابخانه ارائه کند (۲۸: ۲۸۹-۲۹۴). درس کتابنامه‌نویسی دیویس برای بسیاری از دانشگاه‌های دیگر الگو قرار گرفت.

یکی از اولین مدرسان کتابداری در دانشگاه‌ها ادوین وودراف^{۱۱} بود که در ۱۸۸۶ در مورد کلاس درس خود در دانشگاه کرنل^{۱۲} می‌گوید: «هدف اصلی نشان دادن اهمیت کتاب در فراگیری دانش است» (۱۰۱: ۲۱۹-۲۲۴). وی به دانشجویان می‌آموخت که هیچ استادی حرف آخر را نمی‌زند و هیچ کتابی نیز حرف آخر را در بر ندارد، زیرا کتاب‌ها نیز توسط استادان نوشته می‌شود. به نظر می‌رسد وی توانسته است در دانشگاه کرنل مدرس موفق باشد.

10. Davis

11. Edwin Woodruff

12. Cornell University

13. Hardesty, Schmitt & Tucker

14. Azariah Root

15. Rubin

16. Schneider

درس مهارت‌های کتابداری را در سال‌های دهه ۱۹۸۰ در دانشگاه جورج تاون^{۱۷} تدریس و همین درس را در دانشگاه کاتولیک آمریکا به صورت درس رسمی تا سال‌های دهه ۱۹۲۰ تدریس کرد (۸۶: ۲۱۵-۲۲۲).

موضوع مورد توجه بیشاپ^{۱۸} (۱۹۱۲) رشد تصاعدی تولید کتاب بود، وی معتقد بود که دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌هایی که با مجموعه‌های بزرگ کتاب سروکار دارند، نیازمند آموزش‌اند. بیشاپ می‌گفت این آموزش باید به دانشجو کمک کند نسبت به مواد چاپی نظر تحقیقی داشته باشد و امیدوار بود که دانشجویان بتوانند از طریق آموزش بین کتاب و نویسندگان خوب و بد تمایز قائل شوند (۱۵: ۲۶۵-۲۸۱).

اولین واکنش منفی نسبت به حضور کتابداران در کلاس‌های دانشگاهی نیز در همین زمان بروز کرد. لوسی سالمن^{۱۹} استاد تاریخ در کالج وسار^{۲۰} بود و از ۱۸۸۷ تا ۱۹۲۷ تدریس می‌کرد. وی کتابداران را در کلاس درس خود مزاحم می‌دانست و بر این نظر بود که کتابداری نباید به عنوان درسی جداگانه و دارای نمره تدریس شود و باید به عنوان بخشی از دروس دیگر ارائه شود. به نظر وی استادان، و نه کتابداران، باید آموزش کتابداری بدهند. او معتقد بود مسئولیت کتابداران نگاهداری کتابخانه به شکلی قابل استفاده و کمک به اعضای هیئت علمی برای انتخاب کتاب است. علاوه بر آن، وی اعتقاد

داشت کتابدار باید به حوزه‌های غیردرسی (مثل مشاوره در گروه‌های مناظره) بپردازد تا بتواند با دانشجویان در تعامل باشد (۸۲: ۳۰۱-۳۰۹).

علی‌رغم واکنش منفی سالمون نسبت به آموزش کاربران در دانشگاه، این امر ادامه پیدا کرد. اما تقاضای واقعی برای کتابداران خاص آموزشی توسط چارلز شاو^{۲۱} و در کالج سواتمور^{۲۲} در دهه ۱۹۲۰ مطرح شد. او در ۱۹۲۸ اظهار داشت که بیشتر کلاس‌های آموزشی کتابداری مجزا، غیرعلمی و نامنظم است. به نظر وی دانشجویان باید دروسی چند درباره کتابشناسی را به صورت اجباری بگذارند و به همین منظور خواهان گونه‌ای جدید از کتابداران شد که دانش کتابداری را با توانایی تدریس در هم آمیزند (۸۷). دیلون^{۲۳} در ۱۹۷۵ اولین مقاله خود را در زمینه آموزش کتابدارانی منتشر کرد که باید نقش اصلی آنها آموزش در کلاس باشد؛ درحالی که نیاز به وجود این نوع کتابدار- با دو توانایی خاص - ۵۰ سال قبل مطرح شده بود (۳۰: ۴۰۷).

در کالج استیفن، لامر جانسون^{۲۴}، که یک کتابدار و مدیر آموزش در طول سال‌های ۱۹۳۲-۱۹۵۲ بود، از این موقعیت استفاده و سه هدف جدید را وارد برنامه آموزش کتابداری در دانشگاه کرد. او تشخیص داد که لازم است کتابداران به دانشجویان بیاموزند چگونه از منابع مرجع بهتر استفاده کنند، لذا به دانشجویان مهارت‌های مطالعه

17. Georgetown Univ.

18. Bishop

19. Salmon

20. Vassar College

21. Charles Shaw

22. Swathmore College

23. Dillon

24. Lamar Johnson

را آموزش داد. در نهایت قصد وی این بود که به دانشجویان آموزش دهد کتابخانه مرکز تعلیمات دانشگاهی است. جانسون به این نتیجه رسید که اکثر کتابداران توانایی عمل مانند کالج استیفن را ندارند، ولی امیدوار بود که عمل او بتواند به عنوان نمونه‌ای برای دیگران قرار گیرد (۵۳: ۲۰۵-۲۱۱).

افراد بسیاری از لزوم آموزش کاربران در دانشگاه صحبت کرده بودند، ولی نتیجه پژوهش‌های انجام شده در مورد لزوم انجام این کار در دهه ۱۹۳۰ انتشار یافت. دو نفر روان‌شناس و سپس یک کتابدار مقالاتی منتشر کردند که در آن از فنون (تکنیک‌های) معتبر طراحی و اندازه‌گیری بهره گرفته شده بود. در ۱۹۳۲، لوتیت و پاتریک^{۲۵} در مجله پر طرفدار «روان‌شناسی کاربردی»؛ و همچنین در سال ۱۹۳۴ هرت^{۲۶} نشان دادند که دانشجویان فاقد دانش استفاده صحیح از منابع کتابخانه‌ای هستند (۴۹). این مقالات ظاهراً اولین یافته‌های پژوهشی است که در مقالات مربوط به آموزش کاربران در دانشگاه منتشر شده است.

در ۱۹۳۵، شورز^{۲۷}، نظر وینسور را که در سال ۱۸۸۰ بیان شده بود، مجدداً مطرح و بر مفهوم کتابخانه-دانشگاه تأکید کرد. به نظر او دانشجویان دوره کارشناسی باید در کتابخانه آموزش ببینند، در حالی که استادان و کتابداران به جای تدریس، به شیوه‌های حل مشکل متوسل می‌شوند. کتابخانه، آزمایشگاهی خواهد بود که در آن دانشجویان

به کمک استاد و کتابدار به جست‌وجوی دانش خواهند رفت. نقش کتابدار و کتابخانه در آموزش دانشجویان کارشناسی، به عنوان نقش محوری، تقریباً همان ایده وینسور است که ۵۵ سال پیش از آن بیان شده بود (۸۹: ۱۱۰-۱۱۴).

نظریه‌ای تقریباً مشابه توسط برانسکومب^{۲۸} در ۱۹۴۰ بیان شد که در آن کتابخانه اهمیت خود را داشت، ولی کتابدار در این میان نقشی نداشت. به عقیده او کتابدار دستیار استاد است و باید برای برقراری ارتباط صحیح با استاد کوشش و در کلاس‌ها شرکت کند. در عین حال استاد باید به جای کلاس درس در کتابخانه حاضر شود. در کتابخانه، استاد دستیار کتابدار خواهد بود و در راهنمایی دانشجویان برای انجام تحقیق مستقل با استفاده از کتاب‌های موجود کمک خواهد کرد. کتابدار و استاد هر دو در کلاس و کتابخانه تدریس می‌کنند ولی کتابخانه محل اصلی فراگیری خواهد بود (۱۹).

در سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۶۰ مقالات در زمینه آموزش کاربران دانشگاهی کمتر شد. مهم‌ترین مقاله منتشر شده در این دوره مفهوم «کتابدار دانشگاهی» به عنوان مدرس را مردود شناخت. در سال ۱۹۵۵ شرا^{۲۹} با نقش کتابدار به عنوان مدرس مخالفت کرد و اظهار داشت کتابداران باید از این بازی احمقانه مدرس بودن دست بردارند. از آنجا که در این سال‌ها مقاله‌ای در این زمینه منتشر نشده می‌توان نتیجه گرفت که تعداد زیادی از

25. Louttit & Patrick

26. Hurt

27. Shores

28. Branscomb

29. Shera

کتابداران دانشگاهی با این نظر موافق بودند (۸۸: ۱۳).

علی‌رغم نمونه‌های آموزش کاربران دانشگاهی و نوشته‌های تأییدکننده آن، آموزش کاربران دانشگاهی هرگز جایگاه واقعی خود را نیافت. چند کتابخانه برنامه‌های آموزشی را اجرا می‌کردند و چند کتابخانه نیز نظر خود را نسبت به آموزش کاربران منتشر می‌ساختند، ولی در اکثر کتابخانه‌ها کتابداران به کلاس درس راه نیافتند. بنابر اظهار نظر هاپکینز^{۳۰} در ۱۹۸۲، کتابنامه مقالات منتشر شده بین سال‌های ۱۸۷۶ تا ۱۹۳۲ نشان دهنده کاهش مقالات در موضوع آموزش کاربران در دانشگاه‌هاست. از سال ۱۹۰۷ به بعد، تعداد مقالات در مورد آموزش بنیادی مهارت‌های اطلاع‌یابی به دانشجویان سال اول بیشتر شد و در سال ۱۹۲۶ این نظریه بیان شد که آموزش در سال اول دانشگاه امری ترمیمی است و در مسئولیت دبیرستان‌هاست که آموزش دهند، یعنی اصل کار آموزش کاربران باید در دبیرستان انجام شود و در بدو ورود به دانشگاه مرور شود تا کمبودها جبران گردد (۴۷: ۱۹۴).

پنجاه سال اول یعنی از ۱۸۸۰ تا ۱۹۳۰ را می‌توان دوره طلوع کاذب جنبش آموزش کاربران دانشگاهی دانست، که طی آن، این جنبش در بسیاری از دانشگاه‌ها پا گرفت و به کار بسته شد. با وجود آنکه بسیاری از مهم‌ترین کتابداران و دانشگاه‌های آن زمان در امر آموزش کاربران در دانشگاه‌ها شرکت داشتند، این کار نتوانست به عنوان یک معیار

در جامعه کتابداری دانشگاهی جای خود را باز کند. مع‌الوصف، بنیانی که در این زمان گذاشته شد توانست زمینه مناسبی باشد برای طرفداران آموزش کاربران دانشگاهی که در دهه ۱۹۶۰ به‌طور موفقیت‌آمیز ظاهر شد.

ظهور مجدد آموزش کاربران در دانشگاه‌ها

از دهه ۱۹۳۰ تا ۱۹۶۰ آموزش کاربران دانشگاهی در حرفه کتابداری غیرفعال بود. بعضی کتابداران هنوز هم در آموزش همکاری داشتند، اما سابقه چندان از این همکاری موجود نیست. مهم‌ترین مقاله در این زمینه توسط شرا در ۱۹۵۵ نوشته شد که با همکاری کتابداران در امر آموزش مخالفت می‌کرد (۸۸: ۱۰-۲۱). اما جنبش آموزش کاربران در دانشگاه مجدداً احیا شد. براساس گفته هاپکینز در سال ۱۹۸۲، همان‌طور که سقوط «آموزش کتابنامه‌نویسی»^{۳۱} در اوایل قرن نتیجه فشارهای اجتماعی در این حرفه و محیط‌های دانشگاهی بود، احیای آن هم در دهه ۱۹۶۰ به همین علت بود. دو مسئله در امر توسعه آموزش و پرورش را فقط می‌توان از طریق آموزش منظم گروهی حل کرد و کتابداران که اینک آموزش بهتری نیز دیده بودند و موقعیت بالاتری داشتند آماده مقابله با این مشکلات بودند (۴۷: ۱۹۵). این دو مسئله که به قول هاپکینز باعث احیای آموزش کاربران در دانشگاه شد عبارت بودند از: تأثیر تخصصی شدن دانشگاه‌ها، و مردمی شدن سریع به همراه کامل‌تر شدن کتابخانه‌ها.

در دهه ۱۹۶۰ و اوایل دهه ۱۹۷۰ آموزش کاربران در دانشگاه رشدی سریع داشت و منجر به پایه‌گذاری سازمانی غیرانتفاعی و خودکفا در آموزش به نام «تبادل افکار کتابداری (ال.ا.ای.اکس)»^{۳۲} شد. اولین گردهمایی این سازمان در شرق میشیگان در ۱۹۷۳ بود و از آن زمان تا به حال، این گردهمایی، هر سال در نقاط مختلف آمریکا، برگزار شده است. مجموعه امانتی این سازمان شامل مواد چاپی مانند اطلاعیه‌های تک‌صفحه‌ای، کتابنامه‌ها، راهنماهای موضوعی، ویدئوهای آموزشی و نوارهای صوتی، و لوح‌های فشرده است. تا ۱۹۹۹، سازمان تبادل افکار کتابداری بیش از ۶۵۰ عضو در آمریکا، کانادا، منطقه کارائیب، اروپا، استرالیا، لبنان، و آفریقای جنوبی داشت.

مقالات منتشر شده باعث تجدید توجه به آموزش کاربران در دانشگاه شد. ناپ^{۳۳} در اوایل دهه ۱۹۶۰، در دانشگاه ایالتی وین^{۳۴} پژوهش‌هایی انجام داد و از ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۲ با استفاده از روش‌های انسان‌شناختی و جامعه‌شناختی به مطالعه کاربرد روش حل مشکل در میان دانشجویان کارشناسی در کتابخانه‌های دانشگاهی پرداخت. این پژوهش بعدها به «پروژه کتابخانه مونتیت»^{۳۵} معروف شد (۵۷؛ ۵۸). ناپ در سال‌های ۱۹۶۴ و ۱۹۶۶ در مقالاتی نتایج آن را تشریح کرد. این نتایج مبهم است. استادان و دانشجویان در مقابل کوشش ناپ برای جمع‌آوری اطلاعات و یا انجام تغییراتی در

کلاس‌ها مقاومت می‌کردند. نتیجه‌گیری مهم او این بود که توان کاربری کتابخانه یک هنر است که آگاهانه توسط متخصصان موضوعی نادیده گرفته می‌شود تا به جای انتقال مهارت یادگیری، فقط محتوا را آموزش دهند (۵۹). از آنجا که استادان دانشگاه کتابخانه را نادیده می‌گرفتند، لازم بود کتابدار برای آموزش مهارت کتابخانه‌ای مداخله کند.

در ۱۹۷۵ فاربر^{۳۶}، نقش کتابداران را در تدریس بررسی و کتابخانه‌های کالج و دانشگاه را مقایسه کرد و به این نتیجه رسید که کتابداران در مورد نقش آموزشی کتابخانه‌های کالج سردرگم هستند. کتابخانه‌های دانشگاهی در محیط‌های بزرگ قرار دارند و حتی برنامه‌های آموزشی کاربران نیز به علت تعداد زیاد دانشجویان و استادان موفقیت چندانی نخواهد داشت. اما کتابداران کتابخانه‌های کالج در کار آموزش موفق‌تر خواهند بود، زیرا تعداد دانشجویان آنها قابلیت کنترل بیشتری داشته و تماس با استادان آسان‌تر است. با این حال، استادان کالج تحت تأثیر مدل‌های کتابخانه‌های دانشگاهی هستند، زیرا تحصیلات خود را در آنجا گذرانده‌اند. کتابداران هم همین مشکل را دارند. هم استادان و هم کتابداران نیاز دارند تفاوت میان کتابخانه دانشگاهی و کالج را تشخیص دهند و از نقش کتابخانه کالج در آموزش بهره‌گیرند (۳۶: ۱۲-۲۳).

کتابداران نیز مانند اکثر حرفه‌های دیگر کارهای دفتری خاصی دارند که تا اندازه‌ای

32. Library Orientation Exchange (LOEX)

33. Knapp

34. Wayne State University

35. Monteith Library Project

36. Farber

وقت آنها را می‌گیرد. اما کتابداران در مؤسسات آموزش عالی دستیارانی دارند که می‌توانند بخشی از مسئولیت آنها را به دوش کشند. دیلون^{۳۷} (۱۹۷۵) معتقد است که کتابداران دانشگاهی باید بیشتر کارهای دفتری را از برنامه روزانه خود حذف کنند. به نظر وی این امر باعث می‌شود کتابدار بتواند وقت خود را صرف آموزش در کلاس، توسعه مجموعه‌ها، و دیگر فعالیت‌های دانشگاهی کند. این کار میزان اطلاعات حرفه‌ای کتابدار را افزایش داده و کارآیی وی را در سازماندهی و اداره کلاس درس بالا می‌برد (۳۰: ۴۰۷).

آموزش کاربران در دانشگاه می‌تواند به سادگی یک گردش علمی در کتابخانه باشد، یا آنکه پیچیدگی بررسی دقیق منابع اطلاعاتی در یک رشته خاص را داشته باشد. فریک^{۳۸} در ۱۹۷۵ بیان داشت که بیشتر فعالیت‌ها در زمینه آموزش از نوع اول است و نه از نوع دوم؛ و خواستار سطح بالاتری از آموزش شد که در آن انواع مختلف منابع اطلاعاتی در رشته‌های مختلف شناسایی شود (۳۷: ۱۲-۱۴). وتورو^{۳۹} (۱۹۷۷) نیز با وی هم عقیده بود و خواستار استفاده از رسانه‌های آموزشی برای ایفای نقش آموزشی بیشتر شد (۹۶: ۷۳۶-۷۴۰).

کتابداران دانشگاهی اغلب وظایف آموزشی خاصی را در کلاس برعهده می‌گیرند که ربطی به کتابخانه ندارد. برچوک و برگوپ^{۴۰} در ۱۹۷۶، به بررسی نظر دیگران

درباره تدریس آنها در دروس غیرکتابداری پرداختند. نتیجه اکثراً مثبت بود. موقعیت آنها در دانشگاه بهبود یافته و به عنوان همکار اعضای هیئت علمی شناخته شده بودند. تجربه آنها سؤال دیگری را پیش می‌آورد. اگر تدریس دروس غیرکتابداری در دانشگاه وجهه کتابداران را بالا می‌برد آیا تدریس دروس کتابداری نیز این وجهه را بهبود می‌بخشد؟ اگر چنین باشد، کسب موفقیت می‌تواند دلیل خوبی برای دخیل شدن کتابداران در آموزش باشد (۱۸).

پیرسون^{۴۱} نیاز به آموزش دانشجویان برای مهارت‌های اطلاع‌رسانی از طریق افزودن این دروس به برنامه آموزش عالی را مطرح می‌کند. وی در مقاله خود، که در مجله‌ای غیر از مجلات علوم کتابداری به چاپ رسید، استادان را به همکاری نزدیک با کتابداران فرا خواند. او در مورد اهمیت دخیل شدن کتابداران در طراحی برنامه‌های درسی و تصمیم‌گیری صحبت کرده و به اهمیت اجازه یافتن کتابداران به تدریس مهارت‌های کتابداری به دانشجویان اشاره می‌کند.

نقش آموزش کاربران در دانشگاه در اعتبار یافتن مؤسسات آموزش عالی نیز مورد بحث نویسندگان قرار گرفته است. لوتزکر^{۴۲} (۱۹۹۰) از تصمیم کمیسیون آموزش عالی ایالات میانی برای اجباری کردن آموزش کاربران در مؤسسات معتبر گزارش می‌دهد و اینکه مؤسساتی که به دنبال گرفتن مجوز

37. Dillon

38. Frick

39. Vuturo

40. Borchuck & Bergup

41. Pearson

42. Lutzker

بودند باید آموزش کاربران را اجباری می کردند (۶۵: ۱۴-۱۸). آدامز^{۴۳} (۱۹۹۲) علت این امر را چنین بیان می کند که در اصل مؤسسات صادرکننده مجوز به نقش مهم کتابخانه در روند یادگیری و آموزش واقف بودند، ولی بسیاری از مؤسسات متوجه این امر نبودند. اجباری بودن ارائه درس کتابداری در مؤسسات از طریق صدور مجوز تحولی مهم بود. قبل از این همیشه درس کتابداری جنبه اختیاری داشت ولی اکنون در بعضی دانشگاه ها این درس جنبه اجباری خواهد داشت (۲: ۴۴۲-۴۴۵).

نقش فناوری جدید اطلاعات

توسعه آموزش کاربران دانشگاهی در دو دهه گذشته بیشترین تأثیر را از فناوری جدید اطلاعات گرفته است. افول سیستم برگه دان و جایگزینی آن با سیستم دسترسی مستقیم، روش تدریس کتابداران را تغییر داده است. پیدایش مراجع الکترونیک، که قبلاً فقط به صورت چاپی موجود بود، باعث تغییراتی در سخنرانی های درسی شده است. پیدایش اینترنت و شبکه جهانی کتابداران را وادار ساخته است در تدریس آنچه در شبکه جهانی مفید و غیرمفید بوده نقش اصلی را ایفا کنند. علاوه بر آن، ظهور آموزش از راه دور با روش دسترسی مستقیم موجب شده کتابداران در نقش خود به عنوان مدرس کلاس تجدید نظر کنند.

اولین مقاله ای که به فهرستنویسی کامپیوتری

پرداخت در ۱۹۷۹ منتشر شد. کتابخانه دانشگاه تورنتو یکی از اولین کتابخانه های دانشگاهی بود که برگه دان خود را به شکل الکترونیک درآورد. این کار باعث بروز مشکلاتی برای مراجعانی شد که به استفاده از کارت عادت داشتند. به همین دلیل یک برنامه مقدماتی لازم بود تا روش استفاده از سیستم جدید را به مراجعان بیاموزد. اولین مقاله در این مورد مقاله بلاک برن^{۴۴} (۱۹۷۹) است که به شرح چگونگی کار کتابداران در آموزش مراجعان برای استفاده از سیستم دسترسی مستقیم می پردازد (۱۶: ۴۲۴-۴۲۹).

مک دونالد و سیرینگ^{۴۵} (۱۹۸۳) شرح بیشتری از چگونگی کمک کتابداران به مراجعان در استفاده از سیستم مستقیم ارائه می دهد. از آنجا که این کار برای یک مؤسسه که اغلب مراجعان آن با سیستم جدید آشنایی قبلی نداشتند کاری جدید و بزرگ بود، همکاری سایر کارمندان کتابخانه، و نه فقط کتابداران، در آموزش سیستم های جدید توصیه می شد. مهم تر اینکه قرار شد کتابداران درگیر در تدریس، در طراحی سیستم ها نیز دخالت داشته باشند. از آنجا که کتابداران آموزشی، مهارت، دانش، و تجربه لازم برای تدریس و طراحی مواد آموزشی را داشتند، اعتقاد بر آن بود که استفاده از تجربه آنها در طراحی برگه دان الکترونیک ضرورت دارد (۶۹: ۵-۱۱).

حتی از اواخر دهه ۱۹۷۰ بعضی مراجع به صورت الکترونیک ظاهر شدند، ولی بیشتر

43. Adams

44. Blackburn

45. McDonald & Searing

آنها برای مراجعان قابل دست‌یابی نبود و نیاز به مداخله کتابدار پیش می‌آمد. ناپ درباره شیوه‌هایی که برای مراجعان به کار می‌رفت گزارش می‌دهد و می‌گوید همان‌طور که برگه‌دان الکترونیک اغلب مشکل‌آفرین بود، مراجع الکترونیک هم همین‌طور بودند. یکی از اهداف مورد بحث ناپ وادار ساختن مراجعان به فکر کردن درباره مراجع و پذیرفتن مراجع مناسب بود.

تاکت^{۴۶} (۱۹۸۹) در مورد مسائلی که کتابداران دانشگاهی در آموزش با استفاده از کامپیوتر با آنها روبه‌رو هستند مطالبی نوشت. دانش‌اطلاع‌رسانی مستقیماً با فناوری کامپیوتر ارتباط دارد. در نتیجه، کتابداران باید این دانش را هم در یافتن اطلاعات و هم در استفاده بهینه از کامپیوتر آموزش دهند. این موضوع می‌تواند پیچیده شود و کتابدار را در موقعیت نامناسب برای آموزش قرار دهد. کتابداران باید خود را با تحولات کامپیوتر وفق داده و هر چه زودتر آنها را فراگیرند تا بتوانند به مراجعان آموزش دهند. تاکت معتقد بود که مؤسسات دانشگاهی باید اهداف مؤسسه خود را توسعه دهند تا دانش‌اطلاع‌رسانی و آموزش کامپیوتر را به کار گیرند و هر دو را آموزش دهند (۹۵: ۲۱-۳۱).

شبکه جهانی و اینترنت مزایای زیادی برای کتابداران طالب اطلاعات فراهم آورده است، ولی بسیاری از مراجعان را سردرگم کرده است. دوران^{۴۷} (۱۹۹۵) شبکه جهانی را به «Internet» یعنی «یافت‌نشده‌ی!» تعبیر می‌کند.

بسیاری از مراجعان به غلط تصور کرده‌اند که اینترنت معادل و برابر یک کتابخانه است، در حالی که اکثر موادی که در کتابخانه یافت می‌شود در اینترنت نیست و این امر دلایل زیادی دارد که مهم‌ترین آن حق مالکیت معنوی است. به‌خصوص اینترنت محلی نیست که بتوان در آن اطلاعات پژوهشی و داوری شده را یافت. دوران معتقد است که در آموزش استفاده از شبکه جهانی باید ضمن آموزش محاسن اینترنت محدودیت‌های بزرگ آن را نیز آموزش داد (۳۱: ۲۲-۲۶).

آموزش از راه دور ایده تازه‌ای نیست و دانشجویان سال‌هاست از طریق پست و یا رادیو و تلویزیون به درس خواندن مشغول‌اند. اما فقط در سال‌های اخیر این برنامه‌ها از طریق شبکه جهانی اجرا می‌شود و در این میان کتابدار نقش مهمی ایفا می‌کند. اگر هیچ‌گاه با کلاس روبه‌رو نشوید، چگونه می‌توانید در مورد کتابخانه‌ای که فقط از دور به آن دسترسی دارید به آنها آموزش دهید؟ اگر کلاسی نباشد که در آن تدریس کنید چگونه می‌توانید مدرس باشید؟

همین مسائل در مورد استادانی که دروس را به‌طور «دسترسی مستقیم» تدریس می‌کنند نیز صدق می‌کند. رایس^{۴۸} (۱۹۸۷) چند سال قبل از بروز این مسائل استفاده از فناوری ارتباطات تعاملی موجود را پیشنهاد کرد. وی همچنین پیشنهاد کرد اطلاعات به اشکال مختلف در اختیار دانشجویان قرار گیرد. بیشتر آنچه وی اظهار می‌دارد به دروسی

46. Tuckett

47. Doran

48. Rice

که در شبکه جهانی تدریس می‌شود مربوط است و باید هنگام درگیر شدن کتابداران در طراحی دروس در شبکه جهانی مدنظر قرار گیرد (۸۰).

تغییر و تحول دائم در دنیای الکترونیک مسئله اصلی کتابداران آموزشی است. لومیس و فینک^{۴۹} (۱۹۹۳) در مورد تدریس در این نوع کتابخانه مجازی جدید نوشته‌اند که اصول تدریس صحیح در مورد آن صدق می‌کند، بدون توجه به اینکه موضوع تدریس چه باشد. اکثر مطالبی که در مورد آموزش استفاده از کتابخانه در دانشگاه طی ۱۵۰ سال گذشته فرا گرفته شده هنوز هم به کار می‌آید؛ اما کتابداران باید نسبت به تغییرات هوشیار باشند و آمادگی تغییر مداوم در نحوه و محتوای تدریس خود را داشته باشند (۶۰): ۶۹-۴۷.

انتقاد از کتابداران دانشگاهی به عنوان مدرسان کلاس

با تدریس کتابداران در کلاس درس مخالفت‌های زیادی شده است. به بعضی از این انتقادات قبلاً اشاره شد. اما تعداد زیادی از دیگر نویسندگان نیز در مقالاتی به علل مختلفی آموزش استفاده از کتابخانه در دانشگاه را مورد انتقاد قرار داده‌اند. این انتقادات گاهی در مورد عدم کارایی آموزش استفاده از کتابخانه است و گاهی در حد تلقی آموزش آن به عنوان وسیله‌ای برای جامعه سرمایه‌داری. یانگ^{۵۰} (۱۹۸۰) یادآوری

می‌کند که اکثر این انتقادات حول سه محور متمرکز شده است: یکی اینکه آموزش استفاده از کتابخانه، اعتباری برای عملکرد خدمات مرجع ندارد و با وظیفه کتابخانه که اطلاع‌رسانی به مراجعان است مطابقت ندارد؛ دوم اینکه آموزش استفاده از کتابخانه در آموزش مراجعان مؤثر نیست؛ و سوم اینکه کتابداران در قالب مدرسان دانشگاهی جایگاهی ندارند (۱۰۲: ۶۴-۶۹).

یکی از بزرگ‌ترین انتقادات نسبت به تدریس کتابداران دانشگاهی آن است که این امر آنها را از هدف مهم خود که ارائه اطلاعات است باز می‌دارد. همچنین کتابداران به جای اینکه به مراجعان آموزش دهند چگونه اطلاعات را خود بیابند، به سؤالات آنها پاسخ می‌دهند. شیلر^{۵۱} (۱۹۶۵) نیاز به فردی از کتابخانه دانشگاهی برای تدریس در این کلاس‌ها را مورد سؤال قرار می‌دهد. او معتقد بود که آموزش استفاده از کتابخانه و وظیفه اطلاع‌رسانی کتابخانه دانشگاهی را از میان برده است. اما بعدها تغییر رأی داده و پذیرفت که کتابداران هم می‌توانند در کلاس تدریس کنند. وی در ۱۹۸۱ اذعان کرد که پیشرفت‌های اقتصادی و فناوری آموزش کتابشناسی و خدمات مرجع را از آنچه وی در سال ۱۹۶۵ نوشته بود، متفاوت ساخته است و هم اکنون این دو موضوع از هم قابل تفکیک نیستند (۸۴: ۵۲-۶۰).

بیگز^{۵۲} (۱۹۷۹) هم آموزش استفاده از کتابخانه دانشگاهی را انحراف از وظیفه

49. Loomis & Fink

50. Young

51. Schiller

52. Biggs

اطلاع‌رسانی کتابخانه می‌داند. دلایل وی اقتصادی است و معتقد است که برنامه‌های آموزشی مشکلات پرسنلی پدید می‌آورد و مشکلات برنامه‌های آموزشی کاربران، نیاز به فضا، مواد، و پرسنل خدمات عمومی را افزایش می‌دهد و این امر بودجه خدمات مهم‌تر مانند مراجع را می‌بلعد. وی همچنین اظهار داشت که برنامه‌های آموزشی مشکلات پرسنلی را پدید می‌آورد، مانند مشکلات برنامه‌ریزی، عدم کارایی، و ارزشیابی تدریس (۱۴). داوینسون^{۵۳} (۱۹۸۳) این دیدگاه را که آموزش کاربران پرهزینه است بیان می‌کند و خواستار انجام پژوهش‌هایی در زمینه بررسی این موضوع می‌شود که آیا آموزش کاربران ارزش هزینه‌های انجام شده را دارد یا خیر؟ (۲۶: ۷ و ۸).

ایده‌های یکی از اولین منتقدان کتابداران دانشگاهی به عنوان مدرسان کلاسی در مقاله پیل^{۵۴} که در سال ۱۹۸۴ به چاپ رسیده منعکس شده است. سالمن (۱۹۱۳) معتقد بود که کتابداران باید به حوزه‌های غیردرسی بپردازند (مانند پرداختن به گروه‌های مناظره) تا بتوانند با دانشجویان در تماس باشند. وی نتیجه‌گیری کرد که استادان نیروهای ابداع‌کننده هستند در حالی که کتابداران دانشگاهی نیروهای واکنشی‌اند. بدینسان تدریس در کلاس کار کتابدار دانشگاهی نیست، ولی مشاوره با یک گروه دانشجویی برای وی مناسب است. پیل هم مانند دیگران می‌گفت کتابداران دانشگاهی باید نیروی

خود را صرف اطلاع‌رسانی از طریق خدمات مرجع کنند (۸۲: ۳۰۱-۳۰۹).

بسیاری از نویسندگان کارایی آموزش کاربران دانشگاهی را مورد تردید قرار داده‌اند. شریگلی^{۵۵} اعتقاد داشت که آموزش کاربران دانشگاهی از آن جهت مؤثر نیست که کتابداران دانشگاهی تمایل دارند راه افراط در پیش گیرند و اطلاعات اضافی به دانشجویان ارائه می‌کنند. آنها فهرست بلندی از مفاهیم و نظریات دارند که می‌خواهند به دانشجویان ارائه دهند. ولی دانشجویان فقط می‌توانند نکات ساده‌ای را به خاطر بسپارند. از دیدگاه شریگلی آموزش یک به یک کاربران مفیدتر است. این نظریه بیشتر در جهت خدمات مرجع است تا خدمات آموزشی.

از میان منتقدان آموزش کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی بیشتر از همه تام ادی^{۵۶} در دهه ۱۹۹۰ مطالبی نوشت. وی که در ابتدا موافق آموزش کاربران بود، به این نتیجه رسید که این کار بیشتر اتلاف وقت است. وی در ۱۹۹۰ اظهار داشت که جمع کردن دانشجویان در یک کلاس و آموزش به آنها درباره کتابخانه در آموزش دانشجویان موفق نیست، زیرا دانشجویان باید سؤالی طرح می‌کردند تا کتابداران آن را برای پاسخگویی تدریس کنند، اما دانشجویان پاسخ را به خاطر نمی‌سپردند. در عین حال دانشجویان در مراحل بعدی و هنگامی که با فکر سؤال می‌کنند (معمولاً وقتی که مقاله‌ای می‌نویسند) و به قسمت مرجع مراجعه می‌کنند به کمک

53. Davinson

54. Peele

55. Shrigley

56. Tom Eadie

نیاز دارند. از آنجا که ادی کارآیی آموزش کاربران را زیر سؤال برد، پیشنهاد کرد که هزینه و تلاش در این مورد صرف خدمات مرجع گردد (۳۴: ۴۲-۴۵).

ایده آموزش کاربران برای بالا رفتن سواد اطلاعاتی نیز مورد انتقاد قرار گرفته است. مک کرانک^{۵۷} (۱۹۹۱) معتقد بود که ادعای افزایش سواد اطلاعاتی توسط کتابخانه‌های دانشگاهی صرفاً کوششی بود برای اینکه کتابخانه‌ها موقعیت خود را مستحکم و بودجه بیشتری جذب کنند. وی فعالیت‌های مربوط به سواد اطلاعاتی را تبلیغاتی و زبان بازی می‌دانست و معتقد بود کتابداران دانشگاهی قادر نیستند دانشجویان را در کسب سواد اطلاعاتی یاری دهند (۶۸: ۳۸-۴۲).

از سوی دیگر هاپکینز (۱۹۸۱) با این دید که آموزش کاربران کارآیی ندارد مخالف است. هرچند که دانشجو ممکن است بعداً به میز مرجع مراجعه کند، باز هم آموزش کاربران ارزش خود را دارد. به نظر وی هدف آموزش کاربران این نیست که دانشجو کاملاً مستقل شود، بلکه هدف، افزایش آگاهی دانشجو و طرح سؤالات بجا و افزایش امکانات و توانایی کتابداران متخصص است. در ضمن دانشجو احساس اطمینان بیشتری پیدا می‌کند (۴۸: ۱۷۳-۲۰۴).

دلیل دیگر مخالفت بسیاری از افراد با آموزش کاربران دانشگاهی آن است که آنها کتابدار را در پی کسب موقعیت برای توجیه تدریس در دانشگاه می‌دانند. ویلسون^{۵۸}

(۱۹۷۹) کتابداران دانشگاهی را مدرسان یک مؤسسه خیالی می‌داند. کتابداران دانشگاهی در پی موقعیت بهتری در جامعه دانشگاهی هستند زیرا تصور می‌کنند استادان به علت تدریس مقام بالاتری دارند. به همین علت کتابداران راه‌هایی برای تدریس یافته و تصور می‌کنند آنها هم مانند اعضای هیئت علمی هستند. اما خارج از کتابخانه کسی نقش آنها را به عنوان مدرس قبول ندارد. به نظر ویلسون این فرایند برای کتابداران دانشگاهی فرایندی تخریبی است (۹۸: ۱۴۶-۱۶۲).

میلر و تگلر^{۵۹} (۱۹۸۷) بیان داشتند که کتابداران دانشگاهی قصد داشتند با استفاده از آموزش کلاسی موقعیت خود را در دانشگاه بالا برند، در حالی که همکاران آنها در کتابخانه‌های تخصصی و عمومی اطلاع‌رسانی را هدف خود قرار داده‌اند. کتابداران دانشگاهی آنقدر از نقش خود به عنوان اطلاع‌رسان نگران‌اند که جنبش «تدریس کتابنامه‌نویسی» را پی ریختند. تدریس کتابنامه‌نویسی بر این فرض استوار بود که کتابداران هم مدرس (عضو هیئت علمی) هستند. به نظر آنها این کار همان قدر بیهوده است که نبرد دون کیشوت با آسیاب‌های بادی (۷۰: ۱۱۹-۱۳۴).

هاپکینز (۱۹۸۱) نیز این مخالفت‌ها با آموزش کاربران را مردود می‌داند و مسئله موقعیت کتابدار را عامل مهمی نمی‌داند، زیرا تأثیر چندانی در وضعیت آنها در دانشگاه ندارد. آنچه برای هاپکینز اهمیت

57. McCrank

58. Wilson

59. Miller & Tegler

دارد آن است که کتابداران از نظر سیاسی به رسمیت شناخته شده و در کتابخانه دانشگاه نیز پذیرفته شده باشند. وی اظهار داشت که ارتباط کتابداران دانشگاهی با اعضای هیئت علمی به نقش آنها به عنوان مدرس بستگی ندارد و حتی از طریق آن برانگیخته نمی شود (۴۸: ۱۷۳-۲۰۴).

شدیدترین حمله به کتابداران دانشگاه به عنوان مدرسان کلاسی از دیدگاه سیاسی صورت می گیرد. داف^{۶۰} (۱۹۹۵) چنین می گوید که آموزش کاربران دانشگاهی یک ایدئولوژی مخفی در خود دارد و یک محتوای سری. کتابداران دانشگاهی با تشویق به ذکر منابع به طور صحیح و پرهیز از سرقت ادبی به ابزاری در دست حکومت سرمایه داری تبدیل می شوند. به گفته وی «قانون جدید مالکیت معنوی» که حق مالکیت را صرفاً به نویسنده و ناشر می دهد، در واقع ایدئولوژی فردگرایی را تا آنجا بسط می دهد که ثمرات فعالیت های فکری را نیز در برگیرد. در «آموزش کتابنامه نویسی» جاری، ارزش این نظریه مورد تردید نیست و دانشجویان در هر جهت نسبت به احترام گذاشتن به حریم مالکیت خصوصی، از طریق پرداخت بدهی معنوی خود، با ذکر نام منابع ذکر شده در کتابنامه، تشویق می شوند. به نظر داف مالکیت معنوی هم مانند مالکیت واقعی به همه تعلق دارد. این بدان معنی است که هیچ کس در خلأ نمی نویسد و فکر نمی کند (همه نویسندگان تحت تأثیر دیگران بوده اند) و کار فردی به جامعه تعلق دارد. از آنجا که کتابداران

آموزش شیوه های صحیح کتابنامه نویسی را آموزش می دهند، پس مالکیت معنوی را تشویق می کنند و به وسیله ای برای سیستم سرمایه داری حاضر تبدیل می شوند که تأکید بر حقوق مالکیت خصوصی دارد (۳۳: ۱۳۲-۱۳۷).

منابع

1. Ackerson, L. G.; Young, V. E. "Evaluating the impact of library instruction methods on the quality of student research". *Research Strategies*, No. 12 (Summer 1994): 132-144.
2. Adams, M. "The role of academic libraries in teaching and learning". *College and Research Libraries*, No. 53 (Jul./Aug. 1992): 442-445.
3. Allen, D. Y. Students need help in learning how to use the library. *Chronicle of higher education*, (June), pp. 56.
4. Anderson, M. A. "Designing outcomes standards for information literacy". *Colorado Libraries*, No. 23 (Winter 1997): 41, 42.
5. Baker, S. "Providing library services to overseas students". *Library Association Record*, No. 92 (Jul. 1990): 509, 510.
6. Ibid. "A new direction for online catalog instruction". *Information Technology and Libraries*, No. 5 (1986): 35-41.

library instruction". *Journal of Academic Librarianship*, No.5 (1979): 159+.

15. Bishop, W. W. "Training in the use of books". *Sewanee review*, No.20 (Jul.1912): 265-281.

16. Blackburn, R. "Two years with a closed catalog". *Journal of Academic Librarianship*, No.4 (1979): 424-429.

17. Bodi, S. "Teaching effectiveness and bibliographic instruction: The relevance of learning styles". *College and Research Libraries*, No.51 (Mar.1990): 113-119.

18. Borchuck, F. P.; Bergup, B. "Opportunities and problems of college librarians involved in classroom teaching roles". ERIC ED 134 216, 1976.

19. Branscomb, H. *Teaching with books: a study of college libraries*. Chicago: American Library Association and Association of American Colleges, 1940.

20. Breivik, P. S. "Effects of library-based instruction in the academic success of disadvantaged college freshmen". In *Academic library instruction: objectives, programs, and faculty involvement*, ed. by H.B. Rader. Ann Arbor, MI: Pierian Press, 1975, pp. 45-55.

21. Cameron, S. H.; Messinger, K. W. "Face the faculty prevalent attitudes regarding librarian- faculty relationship, part one". *Pennsylvania Library Association Bulletin*, No.30 (Mar.1975):

7. Baker, B. ... [et al]. "Making connections: Teaching Information Tetrieval". *Library Trends*, No.39 (Winter 1991): 210-221.

8. Baldwin, J. F.; Rudolph, R. S. "The comparative effectiveness of a slide/tape show and library tour". *College and Research Libraries*, No.40 (Jan.1979): 31-35.

9. Barclay, D. "Evaluating library instruction: doing the best you can with what you have". *RQ*, No.33 (Winter 1993): 195-202.

10. Bechtel, J. "Developing and using the online catalog to teach critical thinking". *Information Technologies and Libraries*, (Mar.1988): 30-40.

11. Benson, S. H. "The library's status in undergraduate instruction: Far from the heart of things". In *Academic libraries: Myths and realities, proceedings of the third National Conference of the Association of College and Research Libraries*, ed. S. C. Dodson and G. L. Menges. Chicago: ACRL, 1987, pp.215-221.

12. Bernnard, D. F. "Teaching web-based full-text databases: New concepts from new technology". *Reference and User Services Quarterly*, Vol.39, No.1 (1999): 63-70.

13. Biggs, M. "Librarians as educators: Assessing our self-image". *Public Access Quarterly*, No.1 (1995): 41- 50.

14. Ibid. "On my mind - The perils of

of Academic Librarianship, No.1 (Sep. 1975): 407.

31. Doran, K. "The internet: helping library patrons understand what the Internet is not (yet)". *Computers in Libraries*, No.15 (Jun.1995): 22-26.

32. Dreifuss, R.A. "Library instruction in the database searching context". *RQ*, No.22 (Spring 1982): 233-238.

33. Duff, A. S. "Is intellectual property theft? BI's hidden agenda". *Research Strategies*, No.13 (Summer 1995): 132-137.

34. Eadie, T. "Immodest proposals". *Library Journal*, No.115 (Oct.1990): 42-45.

35. Ewert, G. "The beginnings of instruction in library use: selected German examples from the 17th to 19th centuries". *Research Strategies*, No.4 (Fall 1986): 177-184.

36. Farber, E. I. "College librarians and the university-library syndrome. In *The academic library: essays in honor of Guy Lyle*". edited by E. I. Farber and R. Walling. Metuchen, New Jersey: Scarecrow Press, 1974, pp. 12-23.

37. Frick, E. "Information structure and bibliographic instruction". *Journal of Academic librarianship*, No.1 (Sep.1975): 12-14.

38. Gilliam, B. H. "Beyond bibliographic instruction". *Southeastern Librarian*, (Spring 1981): 8-10.

23-26.

22. Ibid. "Face the faculty prevalent attitudes regarding librarian- faculty relationship, part two". *Pennsylvania Library Association Bulletin*, No.30 (May.1975): 48-51.

23. Cannon, A. "Faculty survey on library research instruction". *RQ*, No.33 (Summer 1994): 524-541.

24. Carlson, D.; Miller, R. H. "Librarians and teaching faculty, partners in bibliographic instruction". *College and Research Libraries*, No.45 (Nov.1984): 483-491.

25. Currie, M. ... [et al]. "Evaluating the relationship between library skills and library instruction". *Canadian Library Journal*, No.39 (Feb.1982): 35-37.

26. Davidson, N. M. "Bull's-eye! Hitting targets for BI at Winthrop College". *Florida libraries*, No. 33 (Sep./Oct1983): 7, 8.

27. Davis, J. Y.; Bentley, S. "Factors affecting faculty perceptions of academic libraries". *College and Research Libraries*, No.40 (Nov.1979): 527-532.

28. Davis, R. C. "Teaching bibliography in colleges". *Library Journal*, No.11 (Sep.1886): 289-294.

29. Dewey, M. "The profession". *American Library Journal*, No.1 (Sep.1876): 5, 6.

30. Dillon, H. W. "Organizing the academic library for instruction". *Journal*

bibliographic instruction: the historic claim to professional and academic legitimacy". *College and Research Libraries*, No.43 (May.1982): 192-198.

48. Ibid. "User instruction in the college library: origins, prospects, and a practical program". In *College librarianship*, ed. By W. Miller and D. S. Rockwood. Metuchen, NJ: Scarecrow Press, 1981, pp. 173-204.

49. Hurt, P. "The need for college and university instruction in the use of the library". *Library Quarterly*, 4 (Jul.1934): 436-448.

50. Isbell, D.; Kammerlocher, L. "Implementing Kuhlthau: a new model for library and reference instruction". *Reference Services Review*, Vol.26, No. 3/4 (1998): 33-44.

51. Jacobson, T. E.; Vallely, J. R. "A half-built bridge: the unfinished work of bibliographic instruction". *Journal of Academic Librarianship*, Vol.17, No.6 (1992): 359-363.

52. Jakobovits, L.A.; Nahl-Jakobovits. "Learning the library: taxonomy of skills and errors". *College and Research Libraries*, No.48 (May.1987): 203-214.

53. Johnson, B. L. "Stephens College library experiment". *ALA Bulletin*, No.27 (May.1933): 205-211.

54. King, D.; Baker, B. "Human aspects of library technology: implications for academic library user education". In

39. Gorman, M. "Send for a child of four! Or creating the BI-less academic library". *Library Trends*, No.39 (Winter 1991): 354-362.

40. Gresham, K. "Electronic classrooms: linking information concepts to online exploration". *RQ*, 36 (Summer 1997): 514-520.

41. Hardesty, L. *Faculty and the library: the undergraduate experience*. Norwood, NJ: Ablex, 1991.

42. Ibid. "Faculty culture and bibliographic instruction: an exploratory analysis". *Library Trends*, No.44 (Fall 1995): 339-67.

43. Ibid. "Use of slide-tape presentations in academic libraries: a state-of-the-art survey". *Journal of Academic Librarians*, No.3 (Jul.1977): 135-140.

44. Hardesty, L. ... [et al]. "Evaluating library-user instruction". *College and Research Libraries*, No.40 (Jul.1979): 309-317.

45. Hardesty, L.; Lovrich, N. P.; Mannon J. "Library-use instruction: assessment of the long-term effects". *College and Research Libraries*, No.43 (Jan.1982): 38-46.

46. Hardesty, L. L.; Schmitt, J. P.; Tucker, J. M. *User instruction in academic libraries: a century of selected readings*. Metuchen, New Jersey: The Scarecrow Press, 1986.

47. Hopkins, F. L. "A century of

Roundtable News, Vol.17, No.4 (1995): 10.

63. Ibid. "Using outcome-based education in the planning and teaching of new information technologies". *Journal of Library Administration*, Vol.26, No.3/4 (1999): 141-152.

64. Louttit, C. M.; Patrick, J. R. "Study of students knowledge in the use of the library". *Journal of Applied Psychology*, No.16 (Oct.1932): 475-484.

65. Lutzker, M. "Bibliographic instruction and accreditation in higher education". *College and Research Libraries News*, No.51 (Jan.1990): 14-18.

66. MacGregor, J.; McInnis, R. G. "Integrating classroom instruction and library research". *Journal of Higher Education*, No. 48 (Jan./Feb.1977): 225, 226.

67. McCarthy, P. "Teaching effective use of the World Wide Web". *Colorado Libraries*, No.25 (Spring 1999): 19-21.

68. McCrank, L. J. "Information literacy: a bogus bandwagon". *Library Journal*, No.116 (May.1991): 38- 42.

69. McDonald, D.; Searing, S. "Bibliographic instruction and the development of online catalogs". *College and Research Libraries*, No.44 (Jan.1983): 5-11.

70. Miller, C.; Tegler, P. "In pursuit of windmills: Librarians and the determination to instruct". *The Reference*

Bibliographic instruction: the second generation, ed. C. Mellon. Littleton, Colorado: Libraries Unlimited, 1987, pp. 85-107.

55. King, D. N.; Ory, J. C. "Effects of library instruction on student research: a case study". *College and Research Libraries*, No.41 (Jan.1981): 31-41.

56. Kirkendall, C. "The efficiency of library literature...and a few other statements". *Research Strategies*, No.1 (Fall 1983): 185-187.

57. Knapp, P. B. "College teaching and the library". *Illinois Libraries*, No.40 (Dec.1985): 829.

58. Ibid. "The methodology and results of the Monteith pilot project". *Library Trends*, Vol.13, No.1 (1964): 84-102.

59. Ibid. *The Monteith College library experiment*. New York: Scarecrow Press, 1966.

60. Loomis, A.; Fink, D. "Instruction: gateway to the virtual library". In *The virtual library. Visions and reality*. Westport, CT: Meckler, 1993, pp. 47-69.

61. Ibid. "Met-learning: a transformational process for learning and teaching". In *New ways of learning the library and beyond*. ed. by L. Shirato. Ann Arbor, MI: Pierian Press, 1996, pp. 19-25.

62. Lorenzen, M. "Remember the gin and tonic! using alcohol to teach boolean searching". *Library Instruction*

communication technology to extend bibliographic instruction to off-campus students". In *Off-Campus Library Services Conference proceedings*, 1986 Reno, Nevada, ed. Barton, B. M. Mount Pleasant, MI: Central Michigan University Press, 1987.

81. Rubin, R. "Azariah Smith Root and library instruction at Oberlin College". *Journal of library history, philosophy and comparative librarianship*, No.12 (Summer 1977): 250-261.

82. Salmon, L. M. "Instruction in the use of a college library". *ALA Bulletin*, No.7 (Jul.1913): 301-309.

83. Schiller, A. R. "Instruction or information: what's changed?". *Reference Librarian*, No.1/2 (Fall/Winter 1981): 3-11.

84. Ibid. "Reference service: instruction or information". *Library Quarterly*, No.35 (Jan.1965): 52-60.

85. Schiller, N. "Internet training and support. Academic libraries and computer centers: who's doing what?". *Internet Research*, No.4 (Summer 1994): 35-47.

86. Schneider, J. "A college course in bibliography". *Catholic Educational Review*, No.3 (Mar.1912): 215- 222.

87. Shaw, C. B. "Bibliographical instruction for students". *Library Journal*, No.53 (April 1928): 300, 301.

88. Shera, J. "The role of the college librarian - A reappraisal". In *Library-*

Librarian, No.18 (Summer 1987): 119-134.

71. Nahl-Jacobovits, D.; Jacobovits, L. A. "Learning principles and the library environment". *Research Strategies*, No. 8 (1990): 74-81.

72. Oberman, C. "Library instruction: concepts and pedagogy in the electronic environment". *RQ*, Vol.35, No.3 (1996): 315-323.

73. .Patterson, E. P. "How effective is library instruction?". *RQ*, (Summer 1979): 376, 377.

74. Patterson, M. C. "Library literacy - a cumulative experience". *Literary Research Newsletter*, No.2 (Oct.1977): 180-186.

75. Peele, D. "The hook principle". *RQ*, No.13 (Winter 1973): 135-138.

76. Ibid. "Librarians as teachers: some reality, mostly myth". *Journal of Academic Librarianship*, No.10 (Nov.1984): 267-271.

77. Pierce, B. A. "Librarians and teachers: where is the common ground". *Catholic Library World*, No.53 (Nov. 1981): 164-167.

78. Ragians, P. "Evaluation of academic librarians' instructional performance: report of a national survey". *Research Strategies*, No.15 (1997): 159-175.

79. Ibid. "Four variations on Drueke's active learning paradigm". *Research Strategies*, No.13 (Winter 1995): 40-50.

80. Rice, J. L. "Using interactive

Ann Arbor, MI: Pierian Press, 1989, pp. 21-31.

96. Vuturo, R. "Beyond the library tour: those who can, must teach". *Wilson Library Bulletin*, No.51 (May.1997): 736-740.

97. Whitehead, A.; Long, M. M. "Providing off-campus bibliographic instruction: when off-campus means someone else's campus". *Reference Librarian*, No.51-52 (1995): 171-180.

98. Wilson, P. "Librarians as teachers: the study of an organization fiction". *Library Quarterly*, No.49 (Jan.1979): 146-162.

99. Winner, M. C. "Librarians as partners in the classroom: an increasing imperative". *Reference Services Review*, No.26 (Spring 1998): 25-29.

100. Winsor, J. "College libraries as aids to instruction: the college library". In *Circulars of information of the Bureau of Education*; No. 1. Washington, D. C.: United States Government Printing Office, 1880, pp. 7-14.

101. Woodruff, E. H. "University libraries and seminary methods of instruction". *Library Journal*, No.11 (Sep.1886): 219-224.

102. Young, A. P. "And gladly they teach: bibliographic instruction in the library". *Advances in Librarianship*, No.10 (1980): 64-69.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۳/۱۲/۱۹

instruction integration on the college level, report of the 40th Conference of Eastern College Librarians. Chicago: Association of College and Reference Libraries, 1955, pp. 10-21.

89. Shores, L. "The liberal arts college, a possibility in 1964?". *School and Society*, No.41 (26 Jan.1935): 110-114.

90. Smalley, T. N. "Bibliographic instruction in academic libraries: questioning some assumptions". *Journal of Academic Librarianship*, No.3 (Nov.1977): 280-283.

91. Stevenson, M. B. "Library instruction and the development of the individual - a comment". *Journal of Librarianship*, No.7 (Jan.1975): 66-68.

92. Sturges, R.P. "Subject bibliography in the service of history". *Library Review*, No.26 (Summer 1978): 90- 94.

93. Taylor, J. H. "Research resources for the college". *Improving College and University Teaching*, No.26 (Winter 1978): 89, 90.

94. Tucker, J. M. "Articles on library instruction in colleges and universities, 1876-1932". ERIC ED 187 330, 1980.

95. Tuckett, H. "Computer literacy, information literacy, and the role of the instruction librarian". In *Coping with information illiteracy: bibliographic instruction for the information age*, ed. by G. E. Mensching and T. B. Mensching.